

6. SMITTSKYDD

Det har inte undgått någon att storleksrationaliseringen på allvar har nått inte bara industrin utan även lantbruket. Med nytt kommer mycket gott, men det uppstår också nya frågor som inte har funnit med i tankarna tidigare. Smittskyddet i våra stora nötbosättningar är ett exempel på detta. Traditionellt har vi haft ett gott smittskyddsläge i Sverige och det har därför inte varit många som har grubblat över vilken väg de ska köra när det är dags för gödselspridning. De har tagit den kortaste!

Smittämnen

Smittskyddet behöver ses över både generellt och specifikt. Riskerna för introduktion av oönskade smittämnen är olika och att hindra dem kräver olika strategier beroende på smittämne.

- **Virussjukdomar** är i allmänhet svåra att skydda sig mot oberoende av om produktionen utökas eller inte. Många virussjukdomar sprids effektivt med luftströmmar eller besökare så som t ex corona eller RS, men det finns undantag så som t ex BVD som huvudsakligen sprids med livdjurshandel.
- **Bakteriella sjukdomar** har oftast andra spridningsmönster, där direkt kontakt mellan djur eller gödselkontakt har större betydelse. Ett exempel är salmonella eller andra tarmbakterier som *E. coli* F5. Här finns också undantag i form av paratuberkulos som i de flesta fall är knuten till långvariga djurkontakter eller till handel med djur.
- **Svampinfektioner** är luriga och det är lätt att få in ringorm genom djurkontakter.
- **Parasiter**, både invärtes och utvärtes, kan introduceras genom inköp av djur. En del parasiter kan ställa till stor skada, t ex lungmask och stora leverflundran.

Produktionsinriktningen och driftsformen är avgörande för vilka risker som blir störst och vilka skyddsåtgärder som blir effektivast. En dikobesättning är mest sårbar för BVD, medan kalvköpare besättningar är mer utsatta för RS-infektion eller salmonellainfektion. Det är därför önskvärt att med kvalificerad veterinärhjälp lägga upp en besättningsanpassad strategi innan beslut om avgörande produktionsändringar tas.

Smittryck

Att öka från 100 till 200 djur är en fördubbling av produktionen, men en flerfaldig ökning av smittriskerna. Mycket hög djurtäthet innebär en logaritmisk ökning av antalet möjliga djurkontakter samt stora mängder gödsel som hamnar och hanteras på en liten yta. Många individer som utsöndrar smittämnen kan leda till ett så högt smittryck att djurens naturliga skyddsmekanismer inte räcker till. Närhet mellan många individer leder till snabba passager av

sjukdomsframkallande mikroorganismer, vilket kan leda till ökad förmåga hos smittämnen att framkalla sjukdom. Tillförs det dessutom tillräckligt många djur ökar också risken att det hela tiden finns mottagliga individer.

Smittskyddssamråd

Under 2012 kom nya föreskrifter om förprovning från Jordbruksverket. I föreskriften står bl.a. att smittskyddssamråd bör utföras innan ansökan om förprovning skickas in till länsstyrelsen. Smittskyddssamråd hålls tillsammans med en veterinär med särskild kompetens om smittämnen och om hur smittspridning kan förebyggas. Detta med avseende på både de smittämnen som smittar mellan djuren och de som smittar mellan djur och människa. Under samrådet diskuteras viktiga externa och interna smittskyddsaspekter utifrån de ritningar och byggplaner som finns. Målet är att det nya stallet ska byggas så att smittskyddet blir lättare att upprätthålla på gården.

Samrådet kommer inte att kunna ge lösningar på alla frågor, men det kommer säkerligen att resultera i en bättre förståelse för vilka frågor som är viktiga att tänka på. De föreslagna lösningarna kan du sedan som företagare värdera och därefter bestämma vilka lösningar som ska implementeras. Om du väljer att utnyttja möjligheten till samråd är det viktigt att du även bifogar ett dokument som styrker att detta har genomförts i samband med ansökan om förprovning eller förhandsanmälan. Kontakta gärna din länsstyrelse om du vill veta mer om smittskyddssamråd.

Att tänka på

- Vilka smittämnen är det störst risk att din besättning utsätts för? Vad kan du göra för att förebygga detta?
- Hur ser smittrycket ut i din besättning?
- Kan det frivilla smittskyddssamrådet vara aktuellt för dig?

Läs mer

- Länsstyrelsen. www.lst.se
- Smittsäkra. www.smittsäkra.se